

PaedDr. Borbély Károly

A kompetenciamérések eredményei a Magyar Oktatási Hivatal adatai alapján Győr-Moson-Sopron Megyében

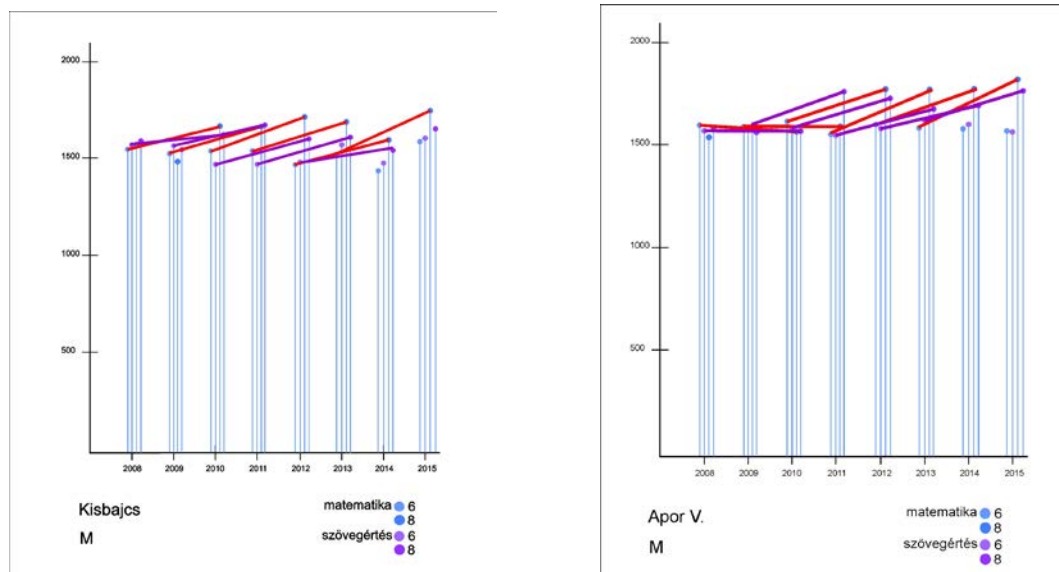
A Magyar Oktatási Hivatal által megvalósított **országos kompetenciamérés** rendszerét a magyarországi nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény előírja. A mérés időpontja és tartalmi jellemzői jogszabályban rögzítettek, a részvétel minden érintett diák számára kötelező. **Célja a közoktatási szolgáltatások minőségbiztosítása.** Az évről évre elvégzett országos vizsgálatok mérik a 6., 8. és 10. évfolyamos tanulók szövegértési és matematikai kompetenciáit. A felmérés eredményeiről az intézmények és a fenntartók visszajelzést kapnak, ami segíti őket abban, hogy objektív képet alkothassanak teljesítményükről, megismerjék a továbbfejlődés további lehetőségeit, lépéseit. Az Oktatási Hivatal az adatokat sokféle összehasonlításban, bontásban és szempontból feldolgozza, elemzi, azokat osztályonként is megjeleníti, láthatóvá téve azt is, hogy az egyes minőségi zónákban az adott osztály tanulói milyen szórásban helyezkednek el. Az országos kompetenciamérések eredményei a 2006/2007, tanévi méréstől nyilvánosak, azokat bárki szabadon megtekintheti az interneten.

Jelen vizsgálatban egy olyan összehasonlítást végeztem, amelyen a hivatal kimutatásaiban nincs, de azok adataiból összeállítható. A 2007/2008. mérési évtől kezdődően kigyűjtöttem 24 Győr-Moson-Sopron Megyében működő általános iskola 6. és 8. évfolyamainak eredményeit a „Telephelyi jelentésből”, majd az évfolyamokat a statisztikában nyomon követve a 8. osztályban produkált pontszám és a 6. osztályban mért teljesítmény különbségéből számoltam ki a „fejlődési képességpontokat” így fejlődésük számszerűsíthető lett, amiket grafikonokra vittem fel, ahol láthatóvá vált a fejlődés dinamikája is. A vizsgálati csoportban részt vevő alapfokú művészeti képzést folytató iskolák: Apor Vilmos Katolikus Iskolaközpont Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolája, Écsi Petőfi Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Fertőrákosi Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, Kisbajesi Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Kisfaludy Károly Általános Iskola Tét, Mosonszentmiklósi Széchenyi István Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Veszprémvarsányi Fekete István Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Rábacsécsényi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Pannonhalmi Radnóti Miklós Általános Iskola, a győri Kovács Margit Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, a győri Móra

Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, a Csornai Általános Iskola és Művészetoktatási Iskola.

A kontroll csoportba tartoznak: Dunaszeg, Enese, Gönyű, Gyórszemere, Győrújbarát, Győri Tulipános Iskola, Nyúli Általános Iskola, Öttevény, Töltéstava, Tényő, Hegyeshalom és a győri Arany János Általános iskolák. *Megoszlásukban, fejlődési pontszámaikat tekintve jellemzően itt is, nem a megyeszékhely iskolái vezetnek.* Enese például a matematikában 938 pontos fejlődési eredményt produkált, a győri Arany János Iskola mellett, Gönyű 821 és Dunaszeg 748 pontot. Míg szövegértésből Tényő 625, Gyórszemere 614 és Gönyű 584 ponttal a jobbak, a győri Arany János 561 és a győri Tulipános 514 pontjai mellett. Az Oktatási Hivatal statisztikáiban többek között összehasonlítható, hogy a községi, városi, megyeszékhelyi és a budapesti általános iskolák pontszámai miként alakultak.

Vizsgálatom során kiderült, hogy vannak olyan kistélepülések, ahol az eredmények felülmúlják a megyeszékhely kiemelkedő iskoláinak eredményeit is. Esetenként így az is láthatóvá válik, hogy egy kis település néhol jobb eredményeket produkál, mint több megyeszékhelyi és megközelíti a legjobbakat is. Például Kisbajcs egy 886 fős település, ahol 2005-2006-os tanévtől látnak el alapfokú művészetoktatási feladatokat. Eredményeik megközelítik a – Győrben legjobbak közt számon tartott – Apor Vilmos Katolikus Iskolaközpont eredményeit. (15. grafikon) 2008-2015 között az Apor V. Katolikus Iskolaközpont alapfokú művészetoktatásban résztvevő 6. osztályosai matematikából 957 képességpontnyit fejlődtek 8. osztályra, a kisbajcsiak 944 pontot. Eredményeiket, fejlődésük menetét a piros vonalak érzékeltetik Szövegértésből az „aporosok” 674 pontjához képest 520 pontot produkáltak, ezt a lila vonalak mutatják, A megyei iskolai rajzpályázatokon évek óta kiemelkedően szerepelnek mindkét iskola diákjai. Természetesen, ez attól is nagyban függ, hogy a szaktanár mennyire tud pedagógus lenni, hogyan motivál, s a szaktárgyat mennyire tudja megszerettetni a gyermekekkel, mennyire tudja azt a nevelő munkájába integrálni. Továbbá az is szemlélhető, hogy a fejlődés milyen dinamikájú, hol lehetnek megtorpanások, visszaesések (1. grafikon, Apor) – ahol a 2008-as fejlődésbeli stagnálás a matematika és a szövegértés eredményeiben is mutatkozik.

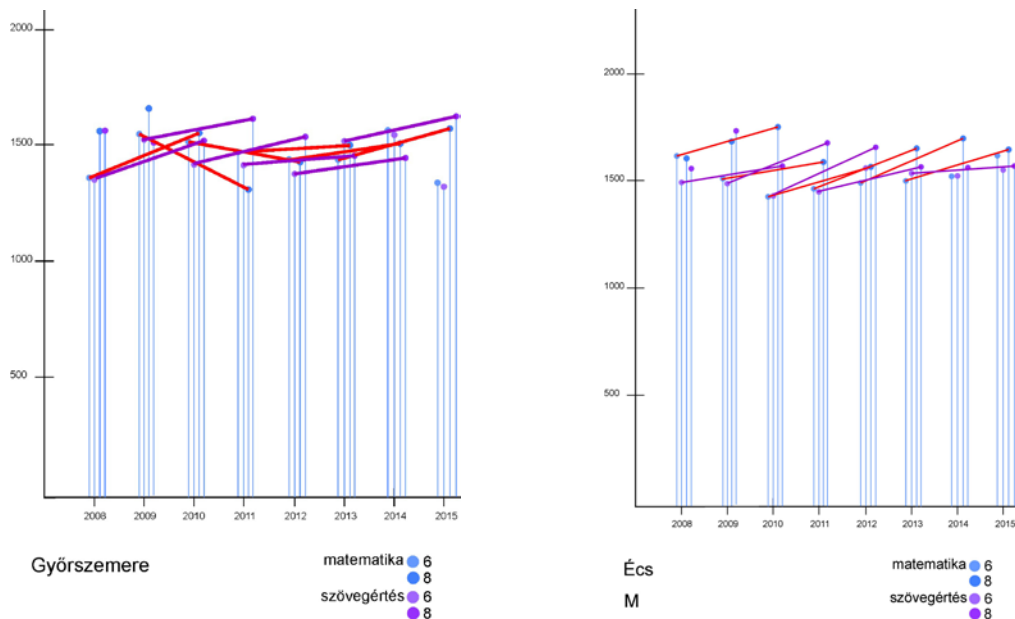
1. grafikon

Két, alapfokú művészetoktatást folytató intézmény eredményeinek összehasonlítása

Dolgozatom egyik hipotézise szerint a kreatív alkotó tevékenység hatékonyan fejleszti a képességeket. Azt kutattam tehát, hogy e feltevésemet mennyire igazolhatják az országos kompetenciamérés adatai.

*Az iskolák kiválasztása véletlenszerű volt. A tizenkét alapfokú művészetoktatást folytató általános iskolából négy városi a többi falusi. A kontrollcsoportban a tizenkét általános iskola szintén véletlenszerűen válogatott, vegyes elosztású. Győr-Moson-Sopron Megyében számos általános iskola alapfokú művészetoktatási profilja zenei és táncos, néhányukban vegyesen működik zene, tánc és képzőművészet. Ezen tevékenységek szintén erőteljesen fejlesztő hatásúak a képességekre, de jelen dolgozat nem ennek vizsgálatára vállalkozott, ezért **a vizsgálati csoportba csak a képző- vagy iparművészeti alkotótevékenységet folytató intézmények tartoznak.***

Győrszemere 3039 fős település a 2004-es mérés szerint. Az iskola eredményei alacsonyabb pontértékekkel is mutatnak egy alapvető fejlődési tendenciát, ám több visszaeséssel matematikából és szövegértésből is. Écs közel 1800-as népességű település, ahol 2007. óta kiváló minősítésű alapfokú művészetoktatás folyik, heti négy órában, a képzés már alsó tagozattól folyamatos. A két intézmény diákjainak fejlődését jól összehasonlíthatjuk. Az écsi iskola fejlődési pontjai matematikából 745, a győrszemerei 503, szövegértésből Écs 646, Győrszemere 614 pontot produkált. (2. grafikon)

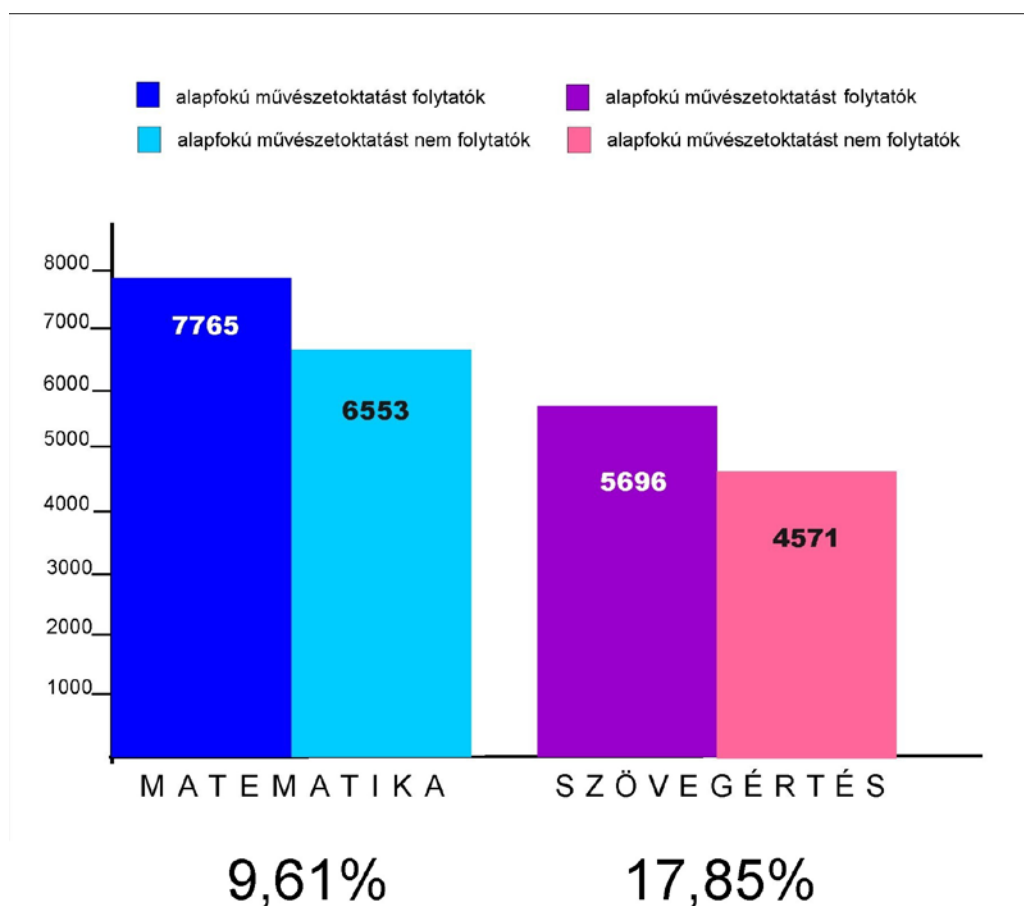

2. grafikon

Egy alapfokú művészetoktatást nem folytató és egy, azt folytató intézmény eredményeinek összehasonlítása

Természetesen nem mutatkozik mindenhol ilyen kontrasztos különbség, de összességében mégis elmondható, hogy az alapfokú művészeti oktatás a tanulók eredményeire, fejlődésükre pozitívan hat és a kompetenciák számszerűsített mutatói emelkedő tendenciáikban esetükben látványosabban igazolják azt. A vizsgálati és a kontroll csoportban is akadnak kiemelkedő és kevésbé sikeres teljesítmények. Ezért igyekeztem minél több iskolát vizsgálni. **Összességében az alapfokú művészeti képzést folytató intézmények eredményei meggyőzően – számszerűen is - mutatják az alkotótevékenység képességfejlesztő hatásait.**

Így tehát a standardizált képességpontokban megmutatkozó különbség matematikából 9,61 %, szövegértésből pedig 17,85 % az alapfokú művészetoktatást folytató iskolák javára. (3. grafikon)

3. grafikon

A fejlődés mértéke standardizált képességpontokban matematikából és szövegértésből az alapfokú művészetoktatást folytató és az alapfokú művészetoktatást nem folytató intézményekben, Győr-Moson-Sopron Megyében 2008-2015 között az országos kompetenciamérések adatai alapján a matematika és a szövegértés területein.

Az általam Győr-Moson-Sopron Megye területén vizsgált 24 általános iskolából 12 esetben nem alkalmaz alapfokú művészetoktatást, a másik 12 iskolában pedig működik alapfokú képzőművészet oktatás. Az alapfokú zenei és a táncművészet oktatást folytató iskolák jelenleg nem tartoztak a vizsgálódási körbe, de itt meg kell jegyezni, hogy több esetben ők is kiugró eredményeket produkáltak, ami sejtetni engedi, hogy azok beszámítása a vizsgálati eredmények különbségeit erősen megemelné a művészetoktatás javára. Győr-Moson-Sopron megyében, az alapfokú művészetoktatást folytató iskolák körében hozzávetőlegesen egyharmad-egyharmad arányban oszlik meg a zene, a tánc és a képzőművészeti nevelés. **A statisztikai adatok azt mutatják, hogy az alapfokú művészetoktatás előnyösen hat a gyermekek képességeire, eredményeik matematikából 9,61%-kal, szövegértésből 17,85%-kal voltak jobbak.** Természetesen a hatékony oktató-nevelő munka erőteljesen „tanárfüggő”, de áthatóvá vált az is, hogy a város és a falu iskolái között eltűnt a

különbség, sőt néhol éppen a kistelepülések eredményei látszottak erősebbnek. Ebben szerepe lehet az esetlegesen kisebb tanulócsoportoknak és a személyesebb pedagógus-diák kapcsolat lehetőségének is, ám mindenkor a döntő a művészetpedagógus személye, annak szakmai kisugárzása, magával sodró és lelkesítő ereje. Sajnálatos, hogy a képzőművészeti alapfokú nevelés visszaesőben van, köszönhetően a szakemberek hiányának, ami a művészeti nevelés alulértékelésének, a támogatás hiányának tudható be. Ez pedig legtöbb esetben az intézmény vezetésén, annak szemléletén múlik, tehát viszonylag egyszerűen orvosolható volna. Valamivel jobb helyzetben van a zenei és a táncművészeti oktatás, amely talán a szülők számára is látványosabban tud megmutatkozni.

A statisztikai adatok is azt erősítik meg, hogy **a kreatív alkotótevékenység hatékonyan fejleszti a képességeket**. A látás alapvetően gondolkodás, miközben érzékelünk és észlelünk, megfigyelünk, emlékezünk és felidézünk. Az így felidézett képekkel működik az *alkotó fantázia, a gondolkodás*, aminek fokozott gyakorlatoztatása az alkotási folyamatokban, kreatív tevékenységekkel valósítható meg a leghatékonyabban. *A motoros képességek* az anyagokkal végzett műveletek, tevékenységek közben fejlődnek, ahogy a kommunikációs és orientációs képességek is. **A képzőművészeti tevékenység közben az agy absztrahál, strukturál, transzferál és kombinál**. A ráismerés, kiválogatás, összehasonlítás és csoportosítás, a soralkotás, rendezés és a lényegkiemelés, a szabályalkotás és rendszerezés, a tervezés és a megoldások a kognitív képességek alapműveletei. Ezeket a műveleteket végzi az agy alkotás közben. **S mivel e tevékenység folyamatosan motivál és jutalmaz, hatékonysága ezért lényegesen nagyobb.**

Hozzá kell még tennünk, hogy a kreatív alkotótevékenység erőteljes és hatékony feszültségoldó hatású. **A képi kifejezés az egyik legjobb művészetterápiás eszköz és módszer**. A gyermekek sok feszültséget hordoznak, amelyek oldása, levezetése jelentős részben az iskolára marad. A művészet az iskolai agresszió kezelésében is páratlan lehetőségeket kínál. Egyszerre fejleszt és gyógyítja, ápolja a lelket. Éljük vele! (1)

Hivatkozás:

1. *Bővebben Borbély Károly: „A művészetpedagógia terápiás lehetőségei a személyiségfejlesztésben” című rigorózus dolgozata*